

*П. Т. САБЛУК, доктор економічних наук,
професор, академік НААН
І. П. ХОМИН, кандидат економічних наук*

Розвиток аграрного сектору України: фінансовий аспект

Мета статті - обґрунтувати концепцію переорієнтації безповоротних бюджетних асигнувань на поворотне, проте пільгове кредитування товаровиробників аграрного сектору України.

Методика дослідження. Використано такі наукові методи: формалізації, дедукції, індуктивного й абстрактно-логічного - для аналітичного опрацювання наукових джерел, в яких висвітлюються напрацювання вчених у ракурсі окресленої проблеми; економіко-математичних - для встановлення причинно-наслідкової залежності й тенденцій досліджуваних чинників; статистичного порівняння й групування - для визначення динаміки досліджуваних показників за тривалий період; логічного узагальнення - для формулювання висновків за результатами дослідження проблеми вдосконалення фінансово-економічних відносин в аграрному секторі України; графічний - для візуалізації фактографічного матеріалу.

Результати дослідження. З урахуванням того, що обсяги бюджетних дотацій для товаровиробників аграрного сектору України недостатні, а їхня традиційна безповоротність спонукає не пошуки внутрішніх резервів, а утриманські настрої, тож вони не справляють відчутного впливу на розвиток виробництва в господарствах, які їх отримали в результаті невиваженого відбору реципієнтів - не завжди тих, які використовують ці дотації раціонально, обґрунтовується концепція переорієнтації безповоротних бюджетних асигнувань на поворотне, проте пільгове кредитування товаровиробників аграрного сектору.

Елементи наукової новизни. Концепція переорієнтації безповоротних бюджетних асигнувань на поворотне, проте пільгове кредитування товаровиробників аграрного сектору обґрунтовується вперше, тож для неї притаманні елементи наукової новизни.

Практична значущість. Ареалом впровадження пропонованих заходів може стати сфера фінансово-економічних відносин в аграрному секторі України. Табл.: 1. Рис.: 1. Бібліогр.: 10.

Ключові слова: аграрний сектор; дотації; концепція; пільгове кредитування; фінансово-економічні відносини.

Саблук Петро Трохимович - доктор економічних наук, професор, академік НААН, академік-секретар Відділення аграрної економіки і продовольства, Національна академія аграрних наук України (01010, м. Київ, вул. Михайла Омеляновича-Павленка, 9)

E-mail: ecopomaan@ukr.net

ORCID iD <https://orcid.org/0000-0002-8037-9545>

Хомин Ірина Петрівна - кандидат економічних наук, доцент кафедри менеджменту, обліку і фінансів, Мінська філія Федерального державного бюджетного освітнього закладу вищої освіти «Російський економічний університет імені Г. В. Плеханова». (220137, Республіка Білорусь, м. Мінськ, вул. Радіальна, 40)

E-mail: xomunka@gmail.com

ORCID iD <https://orcid.org/0000-0002-5882-3830>

Постановка проблеми. Актуальність дослідження проблеми стану аграрного сектору України у фінансовому аспекті зумовлена значимістю такого для вітчизняної економіки. Як наслідок, нині його досить часто трактують як її локомотив. Хоча зазвичай таке трактування розуміють як метафору, проте в дійсності у фінансовому аспекті упродовж майже 100 років, без перебільшення, визнається ключова роль аграрного сектору спочатку у фінансуванні індустріалізації країни, тепер - в пом'якшенні наслідків перманентних фінансових криз, а нерідко й у запобі-

ганні дефолтів. Останні могли стати в Україні постійними, проте не відбулися саме завдяки надходженню валюти від експорту сільськогосподарської продукції, що перевершили зараз навіть обсяг, традиційно забезпечуваний у післяреформені роки металургійним комплексом, перетворилися на головне джерело відносної стабільності платіжного балансу держави. Водночас на тлі незаперечних успіхів аграрного сектору в XXI ст. (упродовж 2001-2017 рр. валова продукція галузі збільшилася в 1,7 раза, тенденція зростання прибутку, як і рентабельності діяльності сільськогосподарських підприємств висхідна), проблема незабезпеченості науково обґрунтованих норм спожив-

© П. Т. Саблук, І. П. Хомин, 2020

вання продуктів харчування населенням виглядає прикрою аномалією. Оскільки це відбувається не через нестачу продовольства, а через його цінову недоступність для значного прошарку громадян України, доходи яких недостатні, аби придбати продукти харчування в необхідній кількості.

З іншого боку, зниження цін на продовольчі товари за нинішніх умов нереальне, позаяк замість нарощування виробництва насамперед продукції тваринництва, це відразу стане каталізатором прискорення процесу його зменшення, передусім у невеликих сільськогосподарських підприємствах і фермерських господарствах, який і так доволі динамічний через фінансову проблему - низьку окупність витрат виробництва в цій галузі, відтак відсутність у них можливостей забезпечити нагромадження коштів для інвестицій у згадану галузь. Як наслідок, спостерігається негативна динаміка поголів'я ВРХ, особливо корів, котру не може перебороти збільшення кількості цих тварин у тих суб'єктів господарювання, які ведуть виробництво молока й м'яса на промисловій основі.

Крім того, варто зазначити, що нині близько третини сільськогосподарських підприємств збиткові, тому вони також не можуть сформувати достатніх фінансових ресурсів для інноваційного відтворення такого фондоемного виробництва, як тваринництво, й здебільшого вимушено займаються винятково менш капіталомістким рослинництвом, закупаючи імпорту вживану техніку - трактори, комбайни, автомобілі. Тож з огляду на стан аграрного сектору України в аспекті фінансового забезпечення, дослідження причин таких парадоксів й обґрунтування заходів щодо їх елімінації видається актуальним.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Хоча з набуттям Україною незалежності вчені ННЦ «Інститут аграрної економіки» запропонували масштабну й резонансну розробку «Теоретико-методологічне забезпечення і науковий супровід аграрної та земельної реформи», де «були обґрунтовані та доведені до практичного використання механізми: передачі сільськогосподарських земель у колективну власність та їх паювання, реформування і приватизації сільгоспдприємств, створення аграрних формувань ринкового типу, ...ціноутворення на продукцію АПК» [4, с. 10] тощо, втілення яких у практику могли вивести аграрний сектор на

рівень розвинутих європейських країн, однак цього не сталося.

Насамперед через ілюзію популістів про можливість пролонгування низьких цін на продовольство, «що було предметом гордості і переможним аргументом в роки «холодної війни» [2, с. 31], які розпочали масовані обструкції «передових» поглядів. При цьому власне згадувана ілюзія зумовила «перманентні проблеми продовольчого постачання, які так і не були вирішені радянською системою влади» [10, с. 157].

Натомість настав період так званої «шокової терапії», який посилив диспаритет цін обміну засобів виробництва й сільськогосподарської продукції, унаслідок чого «за 15 років з аграрного сектору вимито на користь інших галузей економіки понад 600 млрд грн» [7, с. 8].

Крім того, «держава не завжди послідовно керувала трансформаційними процесами в регіонах, що зумовило тривале функціонування «нічийної» власності ... причому владні структури на місцях, покликані практично здійснювати реформи, працювали у звичному командно-адміністративному режимі» [1, с. 66]. А замість продекларованої приватизації землі «було прийнято рішення про введення інституту *земельних часток*, які оформлювалися ... сертифікатом на землю», що «дало підстави вважати такий сценарій «напівприватизацією» [6, с. 17]. Внаслідок цього реформування фінансово-економічних відносин в аграрному секторі України було надто розтягнуто в часі, зумовивши його «нереалізований потенціал, ... законсервованій через мораторій на вільний обіг земель, який за найпростішим розрахунками становить 43 млрд дол. США наростаючим підсумком з 2004 року¹» [5, с. 16-17]. Й оскільки це продовжується нині, то реформування фінансово-економічних відносин в аграрному секторі ніяк не можна вважати завершеним.

Мета статті - обґрунтувати концепцію переорієнтації безповоротних бюджетних асигнувань на поворотне, проте пільгове кредитування товаровиробників аграрного сектору України.

Виклад основних результатів дослідження. Як виявилось, нині потребують обґрунтування шляхи удосконалення фінансово-економічних відносин, спрямованих на

¹ По 2016 р. включно.

знівелювання тих негативів, котрі стали проявлятися в аграрному секторі на практиці через відхід у багатьох випадках від розроблених ученими згадуваних методологічно виважених методичних рекомендацій щодо забезпечення аграрної та земельної реформи.

Стосовно аграрного сектору України напруження вітчизняних учених щодо теоретико-методологічного забезпечення й наукового супроводу аграрної та земельної реформи, який за умови їхнього своєчасного впровадження міг би стати врівень із розвинутими країнами Європи, у повному обсязі, на жаль, не були втілені в практику.

При цьому популістські звинувачення перемогли здоровий глузд, і вчені, що науково обґрунтували реформування економіки, одержали звинувачення: «Тривалий час реформи проводились наосліп, бачачи десь на горизонті відпрацьований механізм, який діяв у країнах Західної Європи, але не було відпрацьовано програму його досягнення... Реформи не були забезпечені законодавчими і нормативними документами... Вирішували це питання тільки економісти» [8, с. 49], що стало «символом віри» навіть багатьох їхніх колег. Попри те, що здавна, як слушно зауважив В. Трегобчук: «У нас було майже правилом: коли висновки і рекомендації науки не збігалися з точкою зору політиків, вони ігнорувалися. Особливо це сто-

сувалося суспільних наук, зокрема економічної» [9, с. 15].

Про мляве здійснення реформування, котре відбувалося за сакраментальним «крок уперед, два назад» і кілька років паралельно існували колишні колгоспи поряд із нібито реформованими так званими новими агроформуваннями, де у багатьох випадках двома різними печатками користувався один і той же керівник, навіть не згадується. Хоча власне цей «інкубаційний» період став причиною втрати створеної на той час досить потужної матеріально-технічної бази: на трактори, комбайни, автомобілі за безцінь знайшлися грошовиті власники, але не селяни. Крім цього, поступово було втрачено левову частку поголів'я тварин, успішно пущеного на м'ясо. Як наслідок, зазнало втрат і рослинництво, адже замість практично безплатних органічних добрив зараз доводиться купувати надто дорогі, часто імпортні мінеральні добрива.

Разом із тим тут варто зазначити головне - довго стримували розвиток фермерських господарств, які через це не відіграють вирішальної ролі у валовому виробництві сільськогосподарської продукції. Проте вони динамічно нарощують у ньому свою частку, в тому числі, що особливо важливо з урахуванням нерівності умов господарювання, молока - завдяки збільшенню поголів'я корів та підвищенню їхньої продуктивності (табл.).

Частка фермерських господарств у виробництві продукції аграрного сектору України, %

Показник	Рік					
	1995	2000	2005	2010	2015	2017
Частка у виробництві:						
зернових і зернобобових культур	1,5	5,1	10,7	12,0	12,7	14,0
цукрових буряків (фабричних)	2,2	5,7	12,9	8,4	6,0	7,4
соняшнику	3,0	10,0	15,6	17,8	19,4	19,3
картоплі	0,1	0,3	0,4	0,9	0,6	0,5
овочів	0,5	1,4	2,1	2,6	3,1	2,9
м'яса в забійній вазі	0,3	0,5	0,9	2,3	2,3	2,5
молока	0,2	0,5	0,7	1,0	1,7	1,9
яєць	0,1	0,1	0,1	0,5	0,4	0,6
вовни	0,5	0,3	2,2	3,1	0,4	2,8
меду	0,1	0,2	0,2	0,3	0,2	0,2

Джерело: Сільське господарство України за 2000-2017 рр. Статистичні збірники. С. 98, 160.

При цьому, практично крім зернових і технічних культур, які більш-менш прибуткові, фермерські господарства не можуть наразі створити конкуренцію на аграрному ринку великим і середнім сільськогосподарським підприємствам, хоча у світі власне за такими видами продукції рослинництва, як кар-

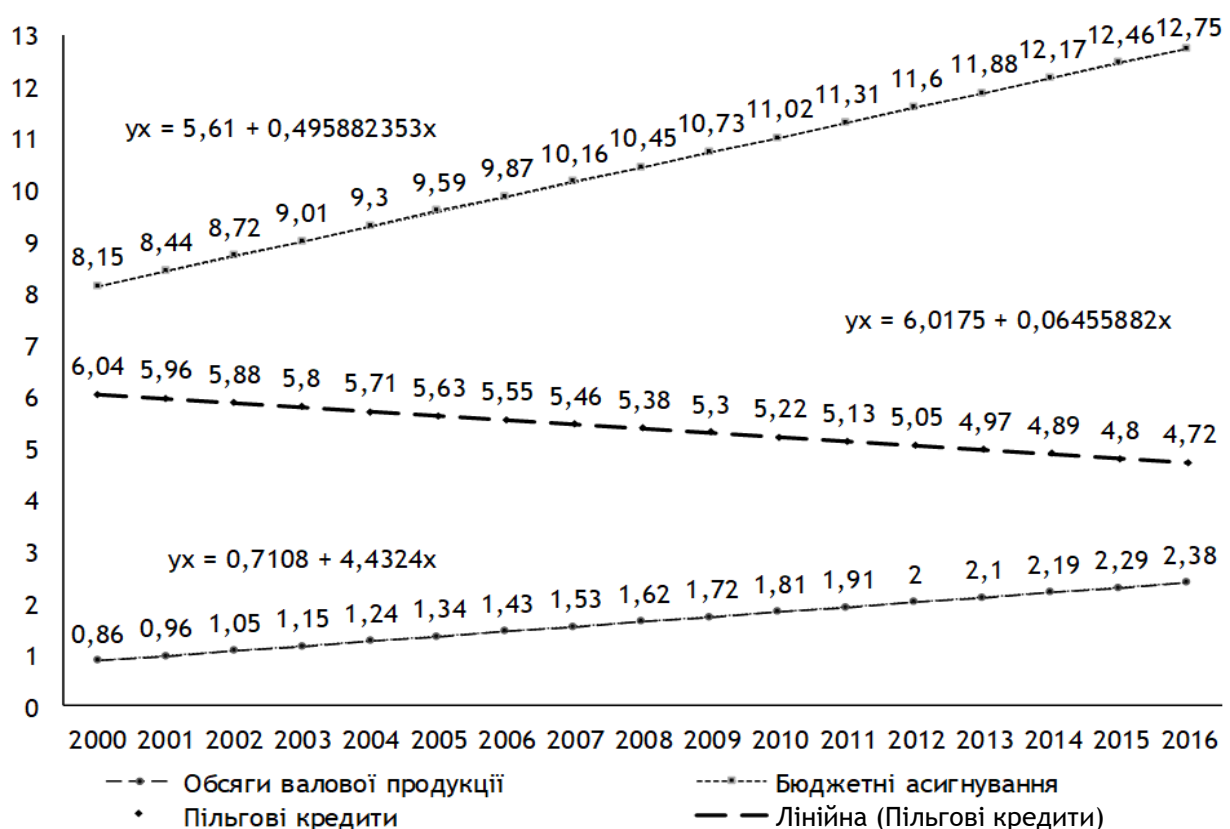
топля та овочі, а у тваринництві - молоко, вовна, мед, саме частка дрібних товаровиробників слугує вирішальною.

Причина цього досить проста й зрозуміла. Адже за весь період реформування аграрного сектору України так і не створено рівних умов господарювання для фермерських госпо-

дарств, а левова частка бюджетних коштів спрямовується на дотації великим товаровиробникам. Хоча саме модернізовані фермерські господарства, «які демонструють позиції гнучкості у виробничому та невиробничому секторах, наданні послуг, сприяють соціальному вирівнюванню, а також основних засад політики сільського розвитку» [3, с. 19] можуть забезпечити зміну співвідношення між продукцією рослинництва й тваринництва, яке впродовж усього періоду, відколи сільськогосподарські підприємства України практично перейшли у своїй діяльності на принцип *laissez faire* фізіократа Гурне, стало катастрофічним, становлячи в середньому за 2015-2017 рр. 2,5:1. Варто зазначити, що у 1990 р. воно було майже на одному рівні: 51,5 % становив обсяг валової продукції рослинництва й 48,5 % - тваринництва. Власне через зниження виробництва тваринницької продукції в аграрному секторі України не вдалося вийти на колишній (282774,2 млн грн) обсяг валової продукції сільського господарства, незважаючи на його перевищення в рослинництві ще в 2013 р.

Водночас зрозуміло, що проста переорієнтація бюджетних коштів на дотації фермерським господарствам втілення в життя політики сільського розвитку не забезпечить, а лише негативно позначиться на державних програмах фінансової допомоги аграрному сектору. Тому доводиться вибирати інший варіант застосування фінансово-економічних важелів. І таким видається заміна теперішньої практики вибіркового бюджетного фінансування наданням кредитів усім суб'єктам господарювання в аграрному секторі. Тим паче, що обсяги безповоротної бюджетної допомоги недостатні, аби вирішити проблему беззбитковості в аграрному секторі, більше того, вони не виявляють відчутного впливу на його розвиток.

Так, навіть не беручи до уваги з огляду на незначну базу порівняння бюджетного фінансування чи пільгового кредитування показники до 2005 р., можна зауважити, що жодної залежності між ними й динамікою обсягів валової продукції сільськогосподарських підприємств немає (рис.).

Тренди індексів обсягів валової продукції, бюджетних асигнувань та пільгового кредитування підприємств аграрного сектору за 2000-2016 рр.

Джерело: Основні засоби України за 2010-2016 рр. Київ: Державна служба статистики України, 2018. 241 с.; Капітальні інвестиції в Україні за 2010-2016 рр. Київ: Державна служба статистики України, 2018. 114 с.; Сільське господарство України 2017. Київ: Державна служба статистики України, 2018. 246 с.

Зокрема, різке зменшення суми бюджетних дотацій проти рівня 2005-2007 рр. супроводжувалося протилежною динамікою обсягів валової продукції, яка в 2016 р. перевищувала рівень 2007 р. в 1,95 раза, хоча перший показник був тоді максимальним. Подібні перепади спостерігаються й щодо пільгового кредитування. І хоча на перший погляд видається, що вирівняні значення індексів обсягу бюджетних асигнувань і валової продукції сільськогосподарських підприємств корелюють між собою, таке враження оманливе. Не тільки тому, що лівова частка цих коштів дістається обмеженому колу реципієнтів, причому окремі з них, наприклад, птахівничі комплекси отримують з року в рік мало не мільярдні суми, хоча ця галузь загалом може без них обійтися, про що засвідчують виплати власникам дивідендів, зіставних із сумами бюджетних дотацій, без дотування. А передусім у зв'язку з тим, що нарощування обсягу валової продукції відбувається за зростання в ній частки рослинницької, зумовленої гіпертрофованим збільшенням валових зборів зернових і технічних культур, яке стається під впливом їхньої зорієнтованості на експортні поставки. При цьому кормові й просапні культури, а також тваринницька продукція такого стимулу не мають.

Однак як раніше, так і зараз вперто зберігається ручний режим дотування вибраних реципієнтів замість того, аби спрямувати ці кошти на забезпечення розширення пільгового кредитування аграрних підприємств, відмовившись від будь-якого безповоротного фінансування за рахунок державного бюджету, та на покриття різниці між комерційними й пільговими ставками за кредитами банків.

Висновки. 1. Реформування аграрного сектору України зумовило кардинальні зміни в аспекті фінансового забезпечення, унаслідок чого вдалося перебороти довготривалу тенденцію витрачання валюти на оплату імпорту зерна, забезпечивши збільшення її надходжень головним чином від його експорту, що сприяє зміцненню платіжного балансу держави.

2. Водночас через диспаритет цін, особливо відчутний щодо тваринницької продукції, відбулася переорієнтація на нарощування експортоорієнтованої продукції рослинництва за різкого погіршення ситуації з кор-

мовиробництвом за рахунок трансформації площ посівів. Як наслідок, за обсягом виробництва валової продукції рослинництво вишло на рівень 1990 р. ще в 2013 р., тоді як тваринництво відстає від цього рівня ще й зараз.

3. Крім того, далі відбувається розшарування суб'єктів господарювання за рентабельністю виробництва на прибуткові та збиткові, отже й можливістю фінансування інвестицій для інноваційного розвитку. Адже обсяги бюджетних дотацій в Україні недостатні, аби компенсувати вимивання доданої вартості, створеної в аграрному секторі. Причому вони не виявляють відчутного впливу на розвиток виробництва в господарствах, яким вдається їх отримати в результаті суб'єктивного відбору реципієнтів - не завжди тих, які використовують ці дотації раціонально. Оскільки традиційна безповоротність дотування спонукає не пошуки внутрішніх резервів, а утриманські настрої.

4. Зважаючи на це, слід переорієнтувати такі кошти на пільгове кредитування товаровиробників аграрного сектору, що не тільки розширить наразі обмежені можливості суб'єктів господарювання стосовно отримання таких кредитів, а й завдяки притаманному йому принципу поворотності забезпечить синергетичний ефект щодо раціонального використання як власних, так і позичених коштів на фінансування інвестицій для можливо інноваційного розвитку.

5. При цьому така переорієнтація бюджетних асигнувань не призведе до погіршення ситуації в тих товаровиробників, які періодично отримували дотації, адже вони мали достатньо часу, щоб створити необхідну матеріально-технічну базу для забезпечення стійкого розвитку власних господарств. Проте може суттєво вплинути на сільський розвиток загалом, якщо пільгове кредитування товаровиробників здійснюватиметься відповідно до викладеної тут концепції.

Разом із тим окреслена проблема надто складна, аби вважати, що для її вирішення наведені міркування можуть стати безспірним маркером. Звідси подальші дослідження стосовно удосконалення фінансово-економічних відносин в аграрному секторі економіки України видаються перспективними.

Список бібліографічних посилань

1. Амбросов В. Трансформаційні процеси в аграрній сфері економіки. *Економіка України*. 2003. № 8. С. 66-70.
2. Барсукова С. Ю. Аграрная политика России. *Общественные науки и современность*. 2017. № 5. С. 31-45.
3. Зінчук Т. О., Куцмус Н. М. Диверсифікація бізнесу на сільських територіях: досвід країн світу. *Економіка АПК*. 2018. № 4. С. 19-27.
4. Лупенко Ю. О. Науково-методологічне забезпечення розвитку економіки сільського господарств України. *Економіка АПК*. 2018. № 10. С. 6-14.
5. Мартинюк М. П. Ринок земель сільськогосподарського призначення в Україні: стан та перспективи запровадження. *Економіка АПК*. 2017. № 3. С. 15-21.
6. Никулин А. Олигархоз как преемник постколхоза. *Экономическая социология*, 2010. Т.11. №1. С.17-34.
7. Проблеми забезпечення дохідності агропромислового виробництва в Україні в постіндустріальний період. Київ : ННЦ «Інститут аграрної економіки» УААН, 2008. 100 с.
8. Пулім В. А. Реальний власник та його становлення в аграрній сфері. *Економіка АПК*. 2002. № 7. С. 48-52.
9. Трезобчук В. Екологія, науково-технічний прогрес і ринок. *Економіка України*. 1993. № 2. С. 13-23.
10. Узун В. Я., Шагайда Н. И. Аграрная реформа в постсоветской России: механизмы и результаты (рецензия И. Бuzдалова). *Вопросы экономики*. 2016. № 4. С. 157-158.

References

1. Ambrosov, V. (2003). Transformatsiini protsesy v ahrarnii sferi ekonomiky [Transformation processes in the agrarian sector of the economy]. *Ekonomika Ukrainy*, 8, pp. 66-70 [In Ukrainian].
2. Barsukova, S.Ju. (2017). Agrarnaja politika Rossii [Agrarian Policy of Russia]. *Obshhestvennye nauki i sovremennost'*, 5, pp. 31-45 [In Russian].
3. Zinchuk, T.O., Kucmus, N.M. (2018). Dyversyfikatsiia biznesu na sil'skykh [Diversification of business in rural areas: the experience of the world]. *Ekonomika APK*, 4, pp. 19-27 [In Ukrainian].
4. Lupenko, Yu.O. (2018). Naukovo-metodolohichne zabezpechennia rozvytku ekonomiky sil'skoho hospodarstv Ukrainy [Scientific and methodological support for the development of the economy of agriculture of Ukraine]. *Ekonomika APK*, 10, pp. 6-14 [In Ukrainian].
5. Martyniuk, M. P. (2017). Rynok zemel sil'skohospodarskoho pryznachennia v Ukraini: stan ta perspektyvy zaprovadzhennia [Agricultural land market in Ukraine: the state and prospects of implementation]. *Ekonomika APK*, 3, pp. 15-21 [In Ukrainian].
6. Nikulin, A. (2010). Oligarhoz kak preemnik postkolhoza. [Oligarhoz as a successor to postkolhoz]. *Jekonomicheskaja sociologija*, 1, vol. 11, pp. 17-34 [In Russian].
7. Problemy zabezpechennia dokhidnosti ahpromyslovoho vyrobnytstva v Ukraini v postindustrialnyi period [Problems of ensuring the profitability of agro-industrial production in Ukraine in the post-industrial period]. (2008). Kyiv : NNTs «Instytut ahrarnoi ekonomiky» UAAAN [In Ukrainian].
8. Pulim, V.A. (2002). Realnyi vlasnyk ta yoho stanovlennia v ahrarnii sferi [The real owner and his formation in the agrarian sphere]. *Ekonomika APK*, 7, pp. 48-52 [In Ukrainian].
9. Trehobchuk, V. (1993). Ekolohiia, naukovo-tekhnichnyi prohres i rynek. [Ecology, scientific and technological progress and the market]. *Ekonomika Ukrainy*, 2, pp. 13-23 [In Ukrainian].
10. Uzun, V. Ja., Shagajda, N. I. (2016). Agrarnaja reforma v postsovetskoj Rossii: mehanizmy i rezul'taty (recenzija I. Buzdalova) [Agrarian reform in post-Soviet Russia: mechanisms and results (review by I. Buzdalov)]. *Voprosy ekonomiki*, 4, pp. 157-158 [In Russian].

Sabluk P. T., Khomyn I. P. Development of the agricultural sector of Ukraine: financial aspect

The purpose of the article is to justify the concept of reorienting irrevocable budget allocations to a rotary, but preferential lending to producers of agricultural sector of Ukraine.

Research methods. The following scientific methods is used: formalization, deduction, inductive and abstract-logical - for the analytical processing of scientific sources, which highlight the achievements of scientists in the light of the indicated problem; economic and mathematical - to establish a causal relationship and trends of the studied factors; statistical comparison and grouping - to determine the dynamics of the studied indicators over a long period; logical generalization - to formulate conclusions on the results of a study of the problem of improving financial and economic relations in the agricultural sector of Ukraine; graphic - for visualization of factual material.

Research results. Given the fact that the volume of budgetary subsidies for producers of the agricultural sector of Ukraine is insufficient, and their traditional irrevocability does not prompt searches for domestic reserves, but dependent moods, therefore they do not have a tangible effect on development in farms that manage to get them as a result of unweighted selection of recipients - not always those who use these subsidies rationally, the concept of reorienting irrevocable budget allocations to a rotary, but preferential lending to agricultural producers is justified.

Scientific novelty. The concept of reorienting irrevocable budget allocations to a rotary, but preferential lending to agricultural producers is justified for the first time, therefore, it has elements of scientific novelty.

Practical significance. The area of implementation of the measures proposed in the article may be the sphere of financial and economic relations in the agricultural sector of Ukraine. Tabl.: 1. Figs.: 1. Refs.: 10.

Keywords: agricultural sector; subsidies; concept; soft loans; financial and economic relations.

Sabluk Petro Trokhymovych - doctor of economic sciences, professor, academician of NAAS, academician-secretary of the department of agricultural economics and food, National Academy of Agrarian Sciences of Ukraine (9, M. Omelianovycha-Pavlenko St., Kyiv, 01010)

E-mail: economuaan@ukr.net

ORCID iD <https://orcid.org/0000-0002-8037-9545>

Khomyn Iryna Petrivna - candidate of economic sciences, associate professor (docent) of the department of management, accounting and finance, Minsk branch of Plekhanov Russian University of Economics (40, Radialna St., Minsk, 220137, Belarus)

E-mail: xomunka@gmail.com

ORCID iD <https://orcid.org/0000-0002-5882-3830>

Саблук П. Т., Хомин И. П. Развитие аграрного сектора Украины: финансовый аспект

Цель статьи - обосновать концепцию переориентации безвозвратных бюджетных ассигнований на поворотное, но льготное кредитование товаропроизводителей аграрного сектора Украины.

Методика исследования. Используются такие научные методы: формализации, дедукции, индуктивного и абстрактно-логического - для аналитической обработки научных источников, в которых освещаются наработки ученых в ракурсе

обозначенной проблемы; экономико-математических - для установления причинно-следственной зависимости и тенденций исследуемых факторов; статистического сравнения и группировки - для определения динамики исследуемых показателей за длительный период; логического обобщения - для формулировки выводов по результатам исследования проблемы совершенствования финансово-экономических отношений в аграрном секторе Украины; графический - для визуализации фактографического материала.

Результаты исследования. С учетом того, что объемы бюджетных дотаций для товаропроизводителей аграрного сектора Украины недостаточны, а их традиционная бесповоротность побуждает не поиски внутренних резервов, а иждивенческие настроения, поэтому они не оказывают ощутимого влияния на развитие в хозяйствах, которые их получили в результате невзвешенного отбора реципиентов - не всегда тех, которые используют эти дотации рационально, обосновывается концепция переориентации безвозвратных бюджетных ассигнований на поворотное, но льготное кредитование товаропроизводителей аграрного сектора.

Элементы научной новизны. Концепция переориентации безвозвратных бюджетных ассигнований на поворотное, но льготное кредитование товаропроизводителей аграрного сектора обосновывается впервые, поэтому для нас присущи элементы научной новизны.

Практическая значимость. Ареалом внедрения предлагаемых мер может стать сфера финансово-экономических отношений в аграрном секторе Украины. Табл.: 1. Илл.: 1. Библиогр.: 10.

Ключевые слова: аграрный сектор; дотации; концепция; льготное кредитование; финансово-экономические отношения.

Саблук Пётр Трофимович - доктор экономических наук, профессор, академик НААН, академик-секретарь Отделения аграрной экономики и продовольствия, Национальная академия аграрных наук Украины (01010, г. Киев, ул. Михаила Омеляновича-Павленко, 9)

E-mail: economuaan@ukr.net

ORCID iD <https://orcid.org/0000-0002-8037-9545>

Хомин Ирина Петровна - кандидат экономических наук, доцент кафедры менеджмента, учёта и финансов, Минский филиал Федерального государственного бюджетного образовательного учреждения высшего образования «Российский экономический университет имени Г. В. Плеханова» (220137, Республика Беларусь, г. Минск, ул. Радиальная, 40)

E-mail: xomunka@gmail.com

ORCID iD <https://orcid.org/0000-0002-5882-3830>

Стаття надійшла до редакції 03.08.2020 р.

Фахове рецензування: 10.08.2020 р.

Бібліографічний опис для цитування:

Саблук П. Т., Хомин І. П. Розвиток аграрного сектору України: фінансовий аспект. *Економіка АПК*. 2020. № 8. С. 45 – 51. <https://doi.org/10.32317/2221-1055.202008045>

Sabluk, P.T & Khomyh, I.P. (2020). Rozvytok ahrarnoho sektoru Ukrainy: finansovyi aspekt [Development of the agricultural sector of Ukraine: financial aspect]. *Ekonomika APK*, 8, pp. 45 – 51 [In Ukrainian]. <https://doi.org/10.32317/2221-1055.202008045>

* * *

Новини АПК

У I півріччі 2020 року оборот торгівлі агропродукцією між Україною та ЄС склав 4,6 млрд дол. США - Микола Пугачов

У січні-червні 2020 року оборот торгівлі сільськогосподарськими товарами між Україною та Європейським Союзом зменшився на 5,1% - до 4,6 млрд дол. США, з яких 3,0 млрд дол. США припало на експорт, а 1,6 млрд дол. США - на імпорт, поінформував заступник директора Національного наукового центру «Інститут аграрної економіки», член-кореспондент НААН Микола Пугачов.

При цьому, зазначив він, зменшення експорту та збільшення імпорту спричинили відповідне зниження позитивного для України сальдо до 1,4 млрд дол. США.

Найбільшими торговельними партнерами для України в ЄС залишаються шість країн - Нідерланди, Польща, Іспанія, Італія, Німеччина та Франція. Їхня сукупна частка становить близько 75% обороту взаємної торгівлі сільськогосподарськими товарами, зазначив експерт.

За його словами, основні обсяги поставок до Євросоюзу Україна забезпечує за рахунок зернових (1088 млн дол. США) та олійних (145 млн дол. США) культур, олій та жирів (957 млн дол. США), залишків і відходів харчової промисловості (227 млн дол. США).

В імпорті до України з європейських держав відсутня чітко виражена товарна структура, зауважив Микола Пугачов. Більшою мірою здійснюється закупівля тютюнових виробів (130 млн дол. США), продуктів для годівлі тварин (106 млн дол. США), алкогольних напоїв (130 млн дол. США), різних харчових продуктів, у тому числі екстрактів з кави, чаю, соусів (150 млн дол. США) і молокопродуктів (131 млн дол. США).

Від початку 2020 року вітчизняними експортерами були повністю використані річні квоти на мед, ячмінну крупу і борошно, оброблений крохмаль, консервовані томати, яблучний і виноградний соки.

Хоча в цілому для України показники зовнішньої торгівлі сільськогосподарською продукцією з Євросоюзом у I півріччі 2020 року погіршились, але це не критично. Адже у 3-му і 4-му кварталах ймовірно помітні зрушення в її обсягах, що зумовлюватиметься урожаєм в новому сезоні, підсумував Микола Пугачов.

Прес-служба ННЦ «Інститут аграрної економіки»